

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
Mevrouw W.J. Mansveld
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 26 februari 2014

betreft EC Klimaat- en Energiebeleid 2020-2030 en kabinetsreactie

ons kenmerk 153203.07u

Geachte mevrouw Mansveld,

De leden van de vaste commissie voor Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening (IMRO) hebben met belangstelling kennis genomen van uw brief¹ inzake de kabinetsreactie op de mededeling van de Europese Commissie inzake het beleidskader voor klimaat en energie in de periode 2020-2030.²

Uw brief geeft de leden van de fracties van **PvdA**, **SP**, **D66** en **GroenLinks** aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen. De leden van de fractie van de ChristenUnie sluiten zich aan bij de vragen van D66.

Vragen en opmerkingen van de leden van de **PvdA**-fractie.

De leden van de **PvdA**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het EU-voorstel klimaat en energie waarover begin maart wordt gesproken. Ten aanzien van de afspraken in Europees verband rondom hernieuwbare energieproductie hebben deze leden enkele vragen.

Kunt u aangeven welke risico's en nadelen er op de schaal van de Europese Unie zijn, door geen bindend streefcijfer op nationaal niveau af te spreken voor duurzame energie? En hoe Nederland die risico's en nadelen op Europese en nationale schaal wil ondervangen?

Meer en meer zijn er in Nederland bewoners en organisaties die zelf hernieuwbare energie willen (helpen) opwekken; er wordt wel gesproken van de energieke samenleving. Een hervorming van de spelers op de energieproductiemarkt is gaande, maar lijkt belemmerd te worden voor deze kleinere producenten. Graag vernemen de leden van deze fractie hoe in het nationale plan voor duurzame energie belemmeringen worden ondervangen. Is het mogelijk om het nationale plan te beoordelen voordat het naar de Europese Commissie wordt gezonden?

¹ 33 858, A.

² Zie ook: E140003 op www.europapoort.nl

datum 26 februari 2014

ons kenmerk 153203.07u

blad 2

Ten slotte vragen de leden van de PvdA-fractie zich af of de verlaging van de plafonds voor emissierechten er voldoende voor zal zorgen dat het ETS-systeem daadwerkelijk bijdraagt aan een marktwerking die resulteert in energiebesparing en daarmee bijdraagt aan het tegengaan van de klimaatcrisis. Graag vernemen de leden van deze fractie daarover de beoordeling van de regering.

Vragen en opmerkingen van de leden van de **SP**-fractie.

In de kabinetsreactie (punt 5) staat het volgende vermeld: "Het realiseren van een interne energiemarkt voor elektriciteit en gas blijft een prioriteit voor de Commissie en voor Nederland. Een volledig geïntegreerde en concurrerende markt kan volgens de Commissie tussen de € 40 en € 70 miljard tot 2030 besparen."

De leden van de **SP**-fractie vernemen graag van u hoe bovenstaande passage zich verhoudt tot de recente berichten over stijgende prijsverschillen tussen lidstaten, veroorzaakt door verschil in energiebeleid? Wat betekent dit voor de haalbaarheid van één interne energiemarkt voor elektriciteit en hoe wordt het level playing field gewaarborgd? Is de beoogde besparing reëel?

Vragen en opmerkingen van de leden van de **D66**-fractie.

De leden van de **D66**-fractie constateren dat klimaatverandering wordt veroorzaakt door zowel natuurlijke oorzaken, zoals zonneactiviteit, als menselijke activiteiten, zoals de CO₂ uitstoot. Klimaatverandering leidt internationaal tot extreme weersomstandigheden, een stijgende zeespiegel en het veranderen van flora en fauna. Dit heeft een grote impact op de levenssituatie en veroorzaakt grote problemen voor mens en dier. De leden van de D66-fractie vinden het daarom van belang om te streven naar een minimale uitstoot van broeikasgassen en fijnstof om deze problemen te minimaliseren. De regering onderhandelt in de Milieuraad op 3 maart en in de Energieraad op 4 maart 2014 over de inzet van lidstaten voor het EU kader energie en klimaat. In het EU voorstel is er sprake van CO₂ reductie, hernieuwbare energie en een versterking van het emissiehandelssysteem. De leden van deze fractie willen graag schriftelijk van gedachten wisselen met u over de Nederlandse positie.

De CO₂ reductie staat centraal in het Europese Klimaat- en Energiebeleid. Nederland vindt het acceptabel wanneer de uitkomst van de onderhandelingen een reductie van 40% CO₂ uitstoot is in 2030, overeenkomstig met het EU voorstel. De leden van de D66-fractie vragen u de ambitie op te schroeven, zodat de EU, en Nederland in het bijzonder, weer een toonaangevend land durft te zijn dat ambitieuze doelen stelt. Dit is mede van belang, zo menen zij, met het oog op het VN-Klimaatakkoord dat in 2015 gesloten moet worden. Het recente verleden wijst uit dat afspraken over klimaat en energie niet gehaald worden. Waarom denkt de regering dat 40% nu wel gerealiseerd kan worden? Wat gaat de regering nu concreet doen om toch tot een fundamentele shift te komen?

De CO₂ reductiedoelstelling kan behaald worden via een verdeling tussen ETS-sectoren en non-ETS sectoren. De leden van de D66-fractie constateren dat het emissiehandelssysteem (ETS) in disbalans is en daarom wordt de ETS reductiefactor na 2020 verhoogd van 1.74% naar 2.2.%.

datum 26 februari 2014

ons kenmerk 153203.07u

blad 3

Leidt dit tot een structurele verandering? In hoeverre speelt de nog doorwerkende economische crisis hierin nog een rol? Is er een negatief effect op de geraamde opbrengst? Welke mogelijkheden ziet de regering om dit in een reëler perspectief te krijgen?

De leden van deze fractie menen dat energiebesparing bij uitstek een factor kan zijn voor de reductie van CO₂. Zo kan de instelling van het revolverend energiebesparingsfonds meegenomen worden in de onderhandelingen als instrument om ook deze ambitie op Europees niveau te verwezenlijken. Ook het Energieakkoord spreekt de ambitie uit om energie neutrale woningen en gebouwen te realiseren in 2050. Bent u bereid om - mede dit streven in het Energieakkoord in ogenschouw nemend- de factor energiebesparing in te brengen in de onderhandelingen? Deze leden menen dat het ook de geloofwaardigheid van de aspiraties van het energieakkoord zou versterken. Deze leden vernemen graag uw overwegingen.

Een CO₂ reductie van 40% zou volgens de Europese Commissie als vanzelf moeten leiden tot een aandeel hernieuwbare energie van 27%. De leden van de D66-fractie zouden zich graag scharen achter deze vanzelfsprekendheid, maar de ervaring leert dat deze aanpak helaas niet "als vanzelf" leidt tot het streven van een aandeel van 27%. Daarom vragen de leden van de D66-fractie de regering tijdens de onderhandelingen in te zetten op een aandeel van hernieuwbare energie van 30%. Welke mogelijkheden ziet de regering?

Nederland vindt het ook van belang dat via een kosteneffectief pad tijdig de fysieke inrichting van onze economie aangepast wordt, zodat internationaal afgekoerst wordt op een volledige duurzame energievoorziening in 2050. Conform het Energieakkoord zal Nederland in 2023 een aandeel hernieuwbare energie van 16% realiseren. De leden van de D66-fractie pleiten voor ambitieuze doelen maar hebben ook oog voor een realistisch transitie pad naar duurzame energie waarbij economische belangen ook een rol spelen. Deze transitie kan werkgelegenheid vernietigen, maar biedt ook de mogelijkheid om dit te vervangen door nieuwe werkgelegenheid. Kan de regering inzicht geven in een haalbaar transitie pad?

De Europese Commissie stelt dat regionale samenwerking een belangrijke voorwaarde is voor de ontwikkeling van hernieuwbare energie. Samenwerking met andere landen kan leiden tot innovatieprocessen die weer kunnen leiden tot een snellere uitkomst van de uitvinding van rendabele hernieuwbare energie. Graag vernemen de leden van deze fractie welke stappen de regering wil ondernemen om tot een intensievere samenwerking te komen met omliggende landen als Duitsland en Denemarken.

Tot slot, het Energieakkoord wordt maatschappij breed gedragen door de participatie van verschillende belangengroepen tijdens de totstandkoming hiervan. Heeft u in de aanloop naar de onderhandelingen in de Raad van 3 en 4 maart ook deze belangengroepen geconsulteerd? Zo ja, wat waren hun bevindingen en heeft u deze meegewogen in de kabinetsreactie? Zo nee, waarom niet?

datum 26 februari 2014

ons kenmerk 153203.07u

blad 4

Vragen en opmerkingen van de leden van de **GroenLinks**-fractie.

De leden van de **GroenLinks**-fractie hebben met belangstelling de kabinetsreactie gelezen betreffende het raamwerk voor klimaat- en energiebeleid 2020-2030. De leden hebben een aantal vragen betreffende deze reactie en uw begeleidende brief aan u.

Het kabinet deelt de inzet van de Europese Commissie (EC) voor een bindende CO₂ reductie-doelstelling van 40% in 2030. Acht de regering deze inzet voldoende, aangezien wetenschappelijke analyses aantonen dat een reductie van 55% nodig is om de temperatuur stijging te beperken tot maximaal 2 graden Celsius? De EC gaf eerder aan dat -40% in 2030 een kosteneffectief pad naar -80% in 2050 betekent. Vindt de regering -80% in 2050 voldoende? Laat de regering de ambitie varen om een hogere reductie tot 95% te realiseren in 2050? Is de regering van mening dat met -40% in 2030, zij het doel van een 100% duurzame en schone energievoorziening in 2050 uit het Regeerakkoord³ kan realiseren? Lezen de leden van de fractie van GroenLinks in uw brief dat de regering de inzet op minstens 40% reductie laat varen?

De regering is met de EC voor een bindende doelstelling voor hernieuwbare energie in 2030 voor de gehele EU, maar is niet voor de vertaling daarvan naar een bindende doelstelling per land? Hoe denkt de regering dat een bindende doelstelling voor de EU als geheel gerealiseerd kan worden zonder bindende doelstelling per land? Is de regering het eens met de leden van de GroenLinks-fractie dat de inspanningen van de verschillende landen voor duurzame energie hiermee vrijblijvend blijven?

De regering schrijft dat een Europees doel een grotere mate van vrijheid aan de lidstaten biedt, om rekening te houden met specifieke omstandigheden terwijl tegelijkertijd een positief signaal uitgaat wat betreft investeringszekerheid. Op welke specifieke omstandigheden doelt de regering? Is de regering het met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat in de huidige bindende doelstelling voor Nederland ook rekening is gehouden met specifieke omstandigheden? Is de regering het met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat juist deze bindende doelstelling voor 2020 een belangrijke prikkel vormt voor de realisatie van projecten hernieuwbare energie in Nederland? Wilt u beargumenteren waarom een Europees doel zekerheid voor investeerders biedt? Investeerders hebben toch juist behoefte aan bindende doelstellingen per land, zodat er zekerheid bestaat voor concrete investeringen c.q. projecten?

De regering vraagt aan de EC om duidelijk te maken welke acties zij onderneemt als het Europese doel van 27% hernieuwbare energie niet wordt gehaald. Aan welke acties denkt de regering? Zal de regering dan alsnog voor bindende doelstellingen per land pleiten?

Voor de regering vormt een bindend CO₂ reductiedoel, samen met een goed functionerend ETS de beste wijze om voldoende reductie van broeikasgassen te voorkomen, zodat de klimaatopwarming niet meer dan 2 graden Celsius zal bedragen. Wil de regering toelichten hoe de stabiliteitsreserve gaat functioneren? Er bestaat op dit moment een surplus van 2 miljard emissierechten op de Europese emissiemarkt. Wat zal er gebeuren met deze 2 miljard emissierechten? De regering steunt de lijn van de EC dat 40% CO₂ reductie samen met het ETS zorgen voor

³ Regeerakkoord VVD-PvdA "Bruggen slaan", 29 oktober 2012, bladzijde 9.

datum 26 februari 2014

ons kenmerk 153203.07u

blad 5

meer hernieuwbare energie en energiebesparing. Wilt u toelichten hoe dit zal werken, gezien de ervaringen tot nu toe?

De regering pleit niet voor een bindende doelstelling voor energiebesparing. De regering geeft aan dat de meeste landen discussie over energiebesparing willen uitstellen tot na de evaluatie van de richtlijn Energie-efficiëntie (EED). De leden van de GroenLinks-fractie kunnen deze opstelling van de regering niet volgen, aangezien juist via energiebesparing op meest kosteneffectieve wijze energie bespaard kan worden. Toch worden lang niet alle kansen benut. Nederland steekt schril af bij andere Europese landen, gezien de groei van het energiegebruik met 4%, terwijl Europa gemiddeld een daling met 8% kent. Hoe verklaart de regering deze groei van energiegebruik in Nederland? Is de regering het met de leden van GroenLinks eens dat dit vraagt om effectiever energiebesparingsbeleid? Het PBL gaf in het rapport "EU policy for climate and energy beyond 2020", in 2013 aan dat aanscherping van de energieprestatienormen voor gebouwen en auto's noodzakelijk zijn. De regering volgt dit advies niet, ondanks de grote groei van het energieverbruik. Kunt u aangeven waarom de regering dit advies niet volgt? De regering geeft aan dat in EU verband aan versnelde introductie van bronbeleid wordt gedacht. Waar doelt de regering op? Zal de regering ook het systeem van *labelling* vernieuwen en verduidelijken voor consumenten, en aanscherpen naar de huidige stand van techniek?

De European Alliance To save Energy (met o.a. bedrijven als Philips en Siemens) pleit voor een bindende energiebesparingsdoelstelling, diverse Nederlandse bedrijven als Unilever, DSM, FrieslandCampina, AkzoNobel, en wederom Philips pleiten voor drie bindende klimaatdoelstellingen, namelijk een CO₂ reductiedoel, een doel voor Hernieuwbare Energie en energiebesparing. Zij voorzien dat hiermee een belangrijke impuls aan duurzame innovatie wordt gegeven, technologische vernieuwing en versterking van de economie en werkgelegenheid. Waarom ondersteunt de regering de inzet van deze bedrijven in Europa niet?

De leden van de vaste commissie voor Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening zien de beantwoording met belangstelling tegemoet. De commissie verzoekt u de vragen uiterlijk woensdag 26 maart 2014 te beantwoorden.

Hoogachtend,

Mr. T.P.A.M. Reynaers

Voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening